

TALABALARNING O'Z USTIDA ISHLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIMNING O'RNI

Matniyozova Gulizebo Adilbek qizi

*Urganch RANCH texnologiya universiteti,
Ingliz tili filologiyasi yo'nalishi, 1-kurs talabasi*

Annotatsiya. Maqolada talabalarning mustaqil o'qish, rejalashtirish, tahlil qilish va o'z faoliyatini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Ta'lim jarayonida pedagogik va metodik yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar hamda motivatsiyaning ahamiyati ko'rib chiqiladi. O'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish talabalar mas'uliyati, intizomi va shaxsiy hamda kasbiy o'sishga intilishini oshiradi. Shuningdek, talabalarning mustaqil ishlashi uchun sharoit yaratishda o'qituvchining roli alohida ta'kidlanadi. Keltirilgan xulosalar ta'lim samaradorligini oshirishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: mustaqil o'qish, o'z ustida ishlash, rejalashtirish, tahlil qilish, motivatsiya, o'zini nazorat qilish, o'qituvchi roli, ta'lim samaradorligi.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы развития у студентов навыков самостоятельного обучения, планирования, анализа и самоконтроля. Анализируется значение педагогических и методических подходов, современных технологий и мотивации в образовательном процессе. Развитие навыков самостоятельной работы способствует повышению ответственности, дисциплины и стремлению студентов к личностному и профессиональному росту. Особое внимание уделяется роли преподавателя в создании условий для самостоятельной деятельности студентов. Представленные выводы имеют практическое значение для повышения эффективности обучения.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, работа над собой, планирование, анализ, мотивация, самоконтроль, роль преподавателя.

Annotation. The article examines the development of students' skills in independent learning, planning, analysis, and self-control. It analyzes the importance of pedagogical and methodological approaches, modern technologies, and motivation in the educational process. Developing self-study skills enhances students' responsibility, discipline, and aspiration for personal and professional growth. Special attention is given to the teacher's role in creating conditions for students' independent work. The presented conclusions have practical significance for improving the effectiveness of education.

Keywords: independent learning, self-study, planning, analysis, motivation, self-control, teacher's role.

Kirish. Bugungi ta'lim tizimining asosiy maqsadi — mustaqil fikrlaydigan, o'z ustida ishlay oladigan, yangilikka intiluvchi va mas'uliyatli shaxslarni tarbiyalashdir. Talaba faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil o'zlashtiruvchi, tahlil qiluvchi va qo'llovchi faol ishtirokchiga aylanishi kerak. Shu nuqtai nazardan, o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan.

“Mustaqil ta'lim — bu talabaning o'quv jarayonida faol ishtirok etishini, o'z bilimini mustaqil tahlil qilish va boyitishni ta'minlovchi tizimli jarayon bo'lib, u o'z-o'zini rivojlantirishning eng samarali shakli hisoblanadi.” [Norqo'ziyev Y. 2023].

Mustaqil o'qish — bu talabaning o'z bilim faoliyatini mustaqil rejalashtirish, maqsad belgilash va natijalarni tahlil qilish jarayonidir. O'zini nazorat qilish esa talabaning o'z faoliyatini baholash, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish qobiliyatidir. Bu ko'nikmalar talabaning mas'uliyatini, intizomini va o'zini rivojlantirish salohiyatini oshiradi “Ta'lim jarayonida jahon tajribalaridan foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etish mumkin”. [Maxmudova D. 2024].

“Muammoga asoslangan ta'limda faqat, mustaqil ta'lim topshiriqlaridan asosan, savol va topshiriqlarning muhim o'rni bor.” [Axmedova M. 2022].

Ta'lim jarayonida rejalashtirish muhim ahamiyatga ega, chunki u talabaning maqsad sari tizimli harakatlanishini ta'minlaydi. Tahlil qilish ko'nikmasi esa o'rganilgan materialni chuqur anglash, xatolarni aniqlash va bilimni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu jarayonlar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, talabaning intellektual o'sishiga zamin yaratadi.

“Talabalar uchun mustaqil ta'limni tashkil etish oson jarayon emas, u ko'plab tarkibiy qismlardan iborat.” [Shomuradova D. 2024]. Talabalarning o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda o'qituvchining roli beqiyosdir. Pedagog interfaol metodlardan, muammoli o'qitish, loyiha ishlari, portfel texnologiyasi kabi usullardan foydalanganda, talabalarda mustaqil izlanish va o'zini rivojlantirish ehtiyoji kuchayadi. Shuningdek, talabaning shaxsiy motivatsiyasini qo'llab-quvvatlash ta'lim samaradorligini oshiradi

Axborot texnologiyalari, onlayn platformalar va elektron resurslar talabalarga mustaqil o'rganish uchun keng imkoniyat yaratadi. Masofaviy ta'lim, elektron kutubxonalar va ochiq onlayn kurslar orqali talaba o'z bilim doirasini mustaqil kengaytira oladi.

Xulosa. Talabalarda o'z ustida ishlash, mustaqil o'qish, rejalashtirish, o'zini nazorat qilish va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu ko'nikmalar talabaning shaxsiy va intellektual rivojlanishiga, mustaqil fikrlash, mas'uliyatni his etish va o'z faoliyatini samarali tashkil etish qobiliyatiga zamin yaratadi.

Pedagogik va metodik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi, interfaol o'qitish usullaridan foydalanish, motivatsiyani kuchaytirish hamda axborot texnologiyalaridan

samarali foydalanish bu jarayonning muvaffaqiyatli kechishini ta'minlaydi. Natijada talaba nafaqat bilim oluvchi, balki uni mustaqil izlovchi va amalda qo'llovchi faol shaxsga aylanadi.

Shunday qilib, ta'lim tizimida o'z ustida ishlash madaniyatini shakllantirish – zamonaviy, raqobatbardosh va ijodkor yoshlarni tayyorlashning eng muhim omillaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Axmedova M. E. (2022). Mustaqil topshiriqlar bilan ishlash va ularni baholash metodikasi (modul-kredit tizimida tilshunoslik fanlari misolida). Metodik qo'llanma. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi MChJ, 121 b.
2. Maxmudova D. B. (2024). Talabalarni o'z-o'zini mustaqil rivojlantirishda Xitoy tajribasi // International Scientific and Practical Conference “Rapid Development of Multilateral International Relations from a Pedagogical Point of View”, B. 143–145.
3. Norqo'ziyev Y. (2023). Talabalarning mustaqil ta'limini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati // Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: ilmiy masofaviy onlayn konferensiya materiallari, B. 143–145.
4. Shomuradova D. A. (2024). Mustaqil ta'lim talabalarga chet tilini o'rgatishni takomillashtirishning sharti sifatida // Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 2(3).